

PARTICULARITĂȚI ALE ACȚIUNII ÎN JUSTIȚIE PENTRU REPARAREA PREJUDICIULUI ECOLOGIC CAUZAT DE MINORI

Grigore ARDELEAN,

doctorand, lector universitar, Academia de Poliție “Ștefan cel Mare”

SUMMARY

Ensuring the exercise of the right to a healthy environment is possible only in the presence of an effective mechanism of defense by preventing or ultimately repair damage caused. The legal norms on providing a full repair environmental damage are functional only with the support of rules that belong to other branches of law, which in turn have to meet the new needs and aspirations.

Keywords: injury, environmental, responsibility, minor

REZUMAT

Asigurarea exercitării dreptului la un mediu sănătos este posibilă numai în prezența unui mecanism eficient de apărare prin prevenirea sau, în cele din urmă, repararea prejudiciul cauzat. Normele legale privind asigurarea unei reparații complete a prejudiciului ecologic sînt funcționale doar cu sprijinul normelor ce aparțin altor ramuri de drept, care, la rîndul lor, vor răspunde noilor nevoi și aspirații.

Cuvinte-cheie: prejudiciu, mediu, responsabilitate, minor

Introducere. Esența unui trai decent, în principiu, nu presupune doar confortul material pe care și l-a adaptat omul de-a lungul existenței sale, ce constă adesea în puterea de cumpărare a diferitor bunuri și servicii, generată de nivelul înalt al remunerării, asistența medicală, garanțiile sociale sau de nivelul de asigurare a securității și ordinii de drept, ci în mare parte de *calitatea mediului* ce asigură viabilitatea tuturor proceselor care alcătuiesc existența umană.

Potrivit unor evaluări recente [8, p. 66], protecția mediului a devenit o necesitate a societății contemporane, o oportunitate cu caracter universal. Preocupările privind păstrarea unui mediu sănătos vizează ameliorarea condițiilor de viață ale omului, menținerea echilibrului ecologic, a ecosistemelor, în care ființa umană este parte integrantă. Existența unui mediu sănătos reprezintă o condiție a realizării drepturilor fundamentale ale omului: dreptul la sănătate fizică și morală și dreptul la viață. Aceasta implică păstrarea calității principalelor componente ale mediului, în condițiile unei dezvoltări durabile. Acțiunea de protecție a mediului se poate realiza pe deplin numai prin asocierea măsurilor de ordin juri-

dic și administrativ cu cele de ordin educațional. Schimbarea mentalității oamenilor nu este deloc ușoară, dar fără o educație în acest sens orice acțiune de ocrotire a mediului este sortită eșecului. Este de menționat că educația ecologică ocupă un loc central în politicile statelor Uniunii Europene, la care aspiră și Republica Moldova.

Reieșind din necesitatea consolidării pe viitor a normelor ce urmăresc ridicarea nivelului de cultură ecologică care pot avea o influență pozitivă asupra unor categorii de subiecți la o anumită vîrstă, în elaborarea studiului propus vom aborda problematica ce vizează raportul dintre delincvența juvenilă și prejudiciile aduse mediului. Actualmente, recunoaștem că normele ce au menirea să asigure o apărare eficientă a drepturilor omului la un mediu sănătos și neprejudiciat din punct de vedere ecologic au înregistrat progrese și rezultate palpabile, însă ținînd cont de specificul factorilor naturali și de sensibilitatea acestora la atacurile întreprinse zilnic prin activitățile cotidiene ale omului, cadrul juridic în anumite situații devine vulnerabil și neputincios.

Rezultate obținute și discuții. Avînd în vedere specificitatea

prejudiciului ecologic în materie de constatare, estimare și reparare, acesta devine și mai specific în cazul imposibilității incriminării responsabilității subiectului iresponsabil datorită vîrstei sale, incriminare ce are la bază un mecanism nu tocmai perfect. Potrivit regulilor generale, în cazul comiterii unei fapte ilicite, cu caracter prejudiciabil, în prezența vinovăției, subiectul va suporta consecințele răspunderii contravenționale sau penale după caz, însoțite de cele ale răspunderii civile delictuale. Aceasta din urmă poate fi aplicată și în cazul lipsei caracterului ilicit al faptei sau vinovăției în anumite cazuri concrete [3, p. 1075], însă cu condiția să existe un prejudiciu. Finalitatea aplicării răspunderii civile delictuale o constituie repararea prejudiciului cauzat și repunerea victimei în situația anterioară, constituind o formă a sancțiunii aplicate față de făptuitor.

Însă dificultatea aplicării răspunderii civile delictuale devine sesizabilă atunci cînd fapta prejudiciabilă este săvîrșită de subiectul care, datorită vîrstei sale de pînă la 14 ani, nu poate fi tras la nici una din formele răspunderii juridice, deoarece acesta se consideră că nu dispunea de discernămint în mo-

mentul comiterii faptei. Cu atât mai mult în cadrul răspunderii civile delictuale, unde principala sancțiune o constituie repararea prejudiciului, aplicarea acesteia nu ar avea nici un efect atîta timp cît minorul care nu a împlinit vîrsta de 14 ani nu dispune de venituri, deoarece nu are capacitate de muncă. În acest caz, legiuitorul, pentru asigurarea exercitării dreptului de creanță al victimei față de făptuitor, care este debitorul obligației de reparare, a instituit mecanismul aplicării răspunderii față de subiect, altul decît cel ce a cauzat dauna, formula respectivă fiind valabilă și în materia reparării prejudiciilor ecologice.

Așadar, avînd în vedere genericul subiectului investigat, în lucrarea de față ne vom referi nemijlocit la specificul aplicării răspunderii civile delictuale față de subiecții responsabili pentru faptele minorilor, în vederea stabilirii unor circumstanțe caracteristice și reguli aplicabile reparării acestor categorii de prejudicii. Potrivit unor opinii [9, p. 51], aplicarea normelor dreptului civil în materia răspunderii pentru prejudicii aduse mediului se face prin adaptarea lor la particularitățile raporturilor juridice de drept al mediului.

După cum am menționat mai sus, potrivit regulii generale, pentru angajarea răspunderii delictuale este necesară vinovăția autorului faptei ilicite. Însă nu întotdeauna aceeași persoană întrunește calitatea de autor al faptei ilicite și cea de debitor în obligația delictuală. Din acest considerent, în cazul în care paguba materială a fost pricinuită de către un minor căruia nu i se poate incrimina vinovăția datorită lipsei discernămîntului, prejudiciul cauzat mediului înconjurător se repară de părinți (adoptatori), tutori, instituțiile de învățămînt, de educație, curative sub a căror supraveghere se află minorul, dacă nu demonstrează că prejudiciul s-a produs nu din vina lor [7] (art. 1406, art. 1407 CC).

Analizînd în detaliu conținutul normei în cauză, constatăm că, în cazul în care de cauzarea unui prejudiciu ecologic se face vinovat subiectul ce nu a împlinit vîrsta de 14 ani, prejudiciul va fi reparat de părinții acestuia, tutori sau instituțiile de învățămînt, de educație, curative sau persoanele obligate să-l supravegheze în bază de contract, cu condiția că se demonstrează vinovăția acestora în neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de supraveghere și educație. Aparent, soluția ar fi clară, însă dacă e să ne aprofundăm în complexitatea situațiilor imprevizibile care pot apărea în cursul aplicării acestei norme, constatăm necesitatea revizuirii cadrului normativ în domeniu, riscînd poate să nu identificăm soluții total perfecte de apărare a titularilor dreptului la repararea prejudiciului ecologic, datorită specificului acestuia. Conform unor viziuni¹, repararea prejudiciului ecologic nu este asigurată decît în mod imperfect, fie pentru că acesta nu este reparabil în natură, fie că este diluat încît nicio reparație nu este posibilă. Una din situațiile neprevăzute care pot fi sesizate în cursul examinării litigiilor ce au ca obiect repararea prejudiciului de către părinții minorului culpabil de fapt, dar nu și de drept, ar fi cazul în care nu se demonstrează vinovăția lor, sau invers – aceeași demonstrează nevinovăția.

Așadar, din conținutul ultimei expresii, cu toate că vedem clară reglementarea ce se referă la sarcina probării lipsei vinovăției rezultate din supravegherea necorespunzătoare, care în mod evident revine părinților minorului, totuși aici identificăm și unele situații critice care ar genera multe semne de întrebare, cum ar fi: Care sînt parametrii ce atestă îndeplinirea corespunzătoare sau neîndeplinirea obligațiilor de educație a minorului, dar mai cu seamă cele de supraveghere?; Cine

repară prejudiciul în lipsa vinovăției părinților?. Ne punem aceste întrebări, avînd în vedere că nu există o unitate de măsură a educației, pentru a incrimina vinovăția părinților. Unele prejudicii pot fi aduse mediului și de copii cu un nivel înalt de educație, iar comiterea faptei prejudiciabile prezumă contrariul, adică lipsa de educație. Mai mult, potrivit art. 60 alin. 1 al Codului familiei, „Părinții au dreptul și **sînt obligați** să-și educe copiii conform **propriilor convingeri**, indiferent de faptul dacă locuiesc împreună sau separat”. De aici conchidem că nivelul de educație al copiilor este direct proporțional cu nivelul de educație al părinților, ceea ce face dovada capacității convingerilor exprimate de ei la educarea acestora. Prin urmare, avînd în vedere că nivelul de pregătire al părinților este diferit, astfel și nivelul de educație al copiilor lor nu poate fi evaluat după parametri uniformi.

În principiu, problema care implică cele mai multe discuții și cercetări constă în identificarea soluției în cazul în care minorul a cauzat un prejudiciu ecologic în lipsa supravegherii, spre exemplu, în timp ce se deplasa de la instituția de învățămînt spre casă. Aici ne întrebăm, cui îi va fi incriminată vinovăția ce rezultă din neîndeplinirea obligațiilor de supraveghere. În acest sens, potrivit unor opinii [3, p. 1075], în scopul sporirii garanțiilor creditorilor dreptului de creanță ce rezultă din repararea prejudiciului, s-ar admite posibilitatea angajării răspunderii comune pe cote-părți ale părinților (tutorilor) și ale instituțiilor de învățămînt, de educație sau curative, cînd fapta prejudiciabilă se comite ca urmare a exercitării supravegherii neadecvate de către instituțiile respective și educării necorespunzătoare de către părinți sau tutori.

Ar fi posibilă o asemenea soluție, numai că va fi dificilă demonstrarea gradului de vinovăție a fiecărui subiect în parte. O altă

¹ Mircea Duțu. *Dreptul Mediului*. Ediția a III-a, București, 2010, p. 241.

dificultate ce suscită discuții interminabile în literatura de specialitate se atestă și în cazul în care unul din părinți este înlăturat de la exercitarea supravegherii minorului, din cauza decăderii acestuia din drepturile părintești.

Evident că soluția unică și eficientă, care ar înlătura toate semnele de întrebare apărute în cursul aplicării normelor la angajarea responsabilității pentru repararea prejudiciului cauzat de minor, ar consta în consacrară caracterului obiectiv și solidar al răspunderii, însă înainte de toate urmează să analizăm minuțios și celelalte reglementări și împrejurări tipice acestui segment de abordare.

În viziunea noastră, sînt binevenite reglementările actuale care străduiesc să confere un regim de răspundere solidară a părinților, indiferent dacă sînt căsătoriți, divorțați sau dacă copilul este născut în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat. Însă, în jurisprudență mai persistă și astăzi unele discuții interminabile în jurul întrebării cum va opera răspunderea față de părintele care a fost decăzut din drepturile părintești, iar ca urmare a acestui fapt, i-a fost îngădit accesul în exercitarea obligației de supraveghere. Evident, o considerare destul de vagă, ce ar indica asupra temeiurilor de incriminare a vinovăției și responsabilizării „cu orice preț” a părintelui decăzut din drepturi, poate fi desprinsă din obligațiile acestora expuse la art. 58 alin. 1 al Codului familiei. Potrivit acestei norme, ”Părinții au drepturi și obligații egale față de copii, indiferent de faptul dacă copiii sînt născuți în căsătorie sau în afara ei, dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat”.

Însă în urma unei analize mai minuțioase a întregului context, ne dăm seama că prevederile în cauză sînt insuficiente pentru a responsabiliza părintele care nu coabitează împreună cu minorul din cauza de-

căderii din drepturi, deoarece obligațiile prevăzute de această normă se constituie față de copii în sensul întreținerii, dar nu și față de terți în materie de răspundere pentru faptele acestora. În această ordine de idei, ar prinde viață ideea admiterii situației în care părinții decăzuți din drepturile părintești să fie exonerati de răspundere în temeiul lipsei de vinovăție pentru nesupraveghere.

De fapt, o aluzie la teza ce privește admiterea posibilității de exonerare de răspundere a părintelui care trăiește separat de copii este sesizată și în Hotărîrea Plenumului Curții Supreme de Justiție [6, p. 98], numai că aceasta se referă la cazurile în care el a fost lipsit de posibilitatea de a participa la *educarea* copilului din vina altui părinte. Aici trebuie să concretizăm că norma la care ne referim nu va avea aplicabilitate în cazul responsabilizării pentru neexecutarea obligațiilor de educare, deoarece, în cazul decăderii din drepturile părintești a unui părinte, vina lipsirii de posibilitatea de a participa la educarea copilului aparține tot acestuia, și nu părintelui care a înaintat acțiunea de decădere din drepturi. În cazul în care aceasta s-ar putea bucura de aplicabilitate în vederea exonerării de răspundere datorită invocării lipsei de vinovăție pentru educarea necorespunzătoare din cauza îngădirii accesului la executarea obligației date, în materie de mediu această reglementare ar avea un impact dezastruos.

De fapt, cu mare regret, în unele împrejurări specifice, părinții ar putea fi exonerati de la răspundere pentru prejudiciile cauzate de minori în virtutea faptului că legislația civilă la capitolul răspunderii minorului, dar și cea a familiei consacră acestui tip de răspundere un caracter subiectiv. În pofida faptului că prejudiciul cauzat de minori este reparat de persoana alta decît cea care se face vinovată – ne referim aici la părinți, observăm că răspunderea aplicată față de aceștia

nu este una obiectivă, ci dimpotrivă, este o răspundere subiectivă, bazată pe culpa părinților rezultată din neîndeplinirea obligațiilor de supraveghere.

Astfel, în accepțiunea legislației civile actuale, coroborată cu unele norme din domeniul dreptului familiei, ar fi posibilă exonerarea de răspundere a părintelui care a fost înlăturat de la exercitarea supravegherii minorului prin decăderea din drepturile părintești, însă ținînd cont de specificitatea prejudiciului ecologic, precum și de prioritatea dreptului la repararea oricărei vătămări aduse persoanei și bunurilor sale, această exonerare devine inadmisibilă și irațională.

Pînă la urmă, ținînd cont de reglementările actuale în domeniu, ne vedem responsabili să interpretăm cu mare atenție normele existente în favoarea asigurării, pe cît de posibil, reparației eficiente prejudiciului ecologic cauzat de minori. Deci, revenind la situația responsabilizării părintelui decăzut din drepturile părintești, considerăm posibilă exonerarea de răspundere a părintelui care a fost înlăturat de la exercitarea supravegherii minorului prin lipsirea de aceste drepturi, *dar nu și în cazul în care acesta va invoca lipsirea de posibilitatea executării obligației de educare.*

Pînă la urmă, conchidem că și în cazul în care părinții vor demonstra nevinovăția lor, prejudiciul va fi reparat tot de către aceștia, ca și în cazul minorilor în vîrstă de 14 și 18 ani care dispun de discernămint și răspund personal potrivit regulilor generale, însă nu dispun de venituri, iar prejudiciul în tot cazul trebuie reparat integral. Mai complicată devine situația în care părinții necăsătoriți ai minorului sînt și ei minori, dar se fac vinovați de neexecutarea obligației de supraveghere și de educație a minorului, problema în cauză riscînd să nu găsească o soluție, deoarece e absurd și total inadmisibil ca bun-

cii să răspundă pentru fapta nepoților. Ca soluție de alternativă, prin interpretarea normei de la art. 1406 alin. 3 CC, ar fi posibilă impunerea părinților minori la plata despăgubirii doar atunci când vor ajunge la majorat. Totuși, această formulă necesită un studiu aprofundat și fundamentat, riscînd a fi răsturnată prin motivația că norma de mai sus se referă expres la atingerea majoratului de către minorul cu vîrstă de pînă la 14 ani care a cauzat nemijlocit un prejudiciu, iar pentru cazul nostru, în primul rînd părinții minorilor vizați se încadrează, de obicei, în vîrsta de după 14 ani, iar în al doilea rînd, el poartă răspundere nu pentru că a cauzat direct prejudiciul, ci pentru neexecutarea obligației de educație și supraveghere.

Din cele expuse mai sus, observăm că în materia răspunderii delictuale a părinților pentru fapta minorului, cu toate că se întemeiază pe principiul subiectivizării răspunderii, în unele împrejurări tipice prejudiciul va fi reparat tot de către părinții făptuitorului minor, indiferent dacă a împlinit sau nu vîrsta de 14 ani. Totuși, dacă despăgubirea achitată de părinți pentru fapta minorului în vîrstă de pînă la 14 ani are loc din cauza iresponsabilității acestuia datorată lipsei discernămîntului, atunci în cazul minorului ce a împlinit această vîrstă, părinții achită despăgubirea nu din cauza faptului că acesta nu are capacitate delictuală, ci pentru că nu dispune de venituri suficiente. Aparent această despăgubire manifestată un caracter obiectiv, însă art. 1407 alin. 2 menționează expres că părinții repară prejudiciul cauzat de minorii în vîrstă de 14-18 ani dacă nu demonstrează că prejudiciul s-a produs din cauza lor, constatăm că se are în vedere caracterul subiectiv.

Așadar, în pofda imposibilității exercitării dreptului de regres împotriva acestor minori, în temeiul art. 1415 alin. 3 al Codului civil, considerăm totuși admisibilă acți-

unea de regres doar împotriva minorilor care la data comiterii prejudiciului ecologic erau în prezența discernămîntului (minorii în vîrstă de la 14 la 18 ani) la atingerea majoratului. Potrivit unor opinii [11, p. 476] care confirmă poziția noastră, soluția este diferită în ipoteza în care reparația a fost acordată victimei de către persoana răspunzătoare pentru prejudiciul cauzat de un minor care la momentul săvîrșirii faptei ilicite avea vîrsta de 14 ani. Astfel, din textul art. 1366 alin. 2 al Codului civil al României, care este aproape identic cu textul art. 1407 alin. 1 al CC al RM, deducem o prezumție legală relativă, în sensul că minorul care a împlinit vîrsta de 14 ani are discernămînt în plan delictual; deci, dacă se dovedește vinovăția lui, el va răspunde de prejudiciul cauzat. Aceasta înseamnă că dacă persoana răspunzătoare a acordat victimei reparația, ea se va putea întoarce cu acțiune în regres împotriva minorului. Tot autorul în cauză menționează că nu trebuie neglijat faptul că prezumția legală de discernămînt este relativă și poate fi înlăturată prin proba contrarie; prin urmare, acțiunea în regres va fi respinsă, dacă minorul va dovedi că la momentul săvîrșirii faptei prejudiciabile a fost lipsit de discernămînt. Așadar, în contextul de mai sus, va spori responsabilitatea minorilor în cauză și, respectiv, eficiența răspunderii delictuale.

Un alt aspect important ce urmează a fi luat în considerare la formularea acțiunii în justiție pentru repararea prejudiciului ecologic cauzat de minor rezultă din specificitatea în materie de constatare a momentului săvîrșirii faptei și, respectiv, a începutului producerii efectelor negative. În materie de mediu sînt cunoscute fapte ilicite²

² Sînt cunoscute efectele pe care le pot produce substanțele numite freon-11 și freon-12 aflate în stare gazoasă, care se găsesc în cantități mari în lichidele pentru răcire și în flacoanele aerosol. Fiind emise în atmosferă, ele nu cauzează efecte negative imediate. Dar după o perioadă lungă de timp,

care își produc efectul dăunător, adică devin prejudiciabile, după un interval mare de timp de la comitere. În acest caz, este important ca instanța să stabilească cine se face responsabil de repararea prejudiciului, dacă acesta a fost sesizat când făptuitorul a atins majoratul, însă s-a constatat că în momentul săvîrșirii faptei cauzatoare de daune subiectul era minor.

De fapt, dilema apare în cazul în care nu se poate stabili cu certitudine momentul săvîrșirii faptei, care pune instanța în imposibilitatea de a incrimina responsabilitatea reparării prejudiciului. În rest, atunci când la data comiterii faptei minorul nu avea 14 ani, potrivit art. 1406 alin. 3 al CC, obligația părinților (adoptatorilor) de a repara prejudiciul cauzat de acest minor nu încetează odată cu atingerea majoratului acestuia sau odată cu dobîndirea unor bunuri suficiente pentru repararea prejudiciului, iar în cazul în care acesta avea 14 ani, potrivit art. 1407 alin. 3 CC, obligația părinților (adoptatorilor) sau curatorului de a repara prejudiciul cauzat de minor încetează în cazul în care autorul prejudiciului a atins majoratul. Astfel, în acest caz soluția este evidentă, numai dacă nu ar fi pusă problema incertitudinii stabilirii momentului exact al comiterii faptei, cu toate că în materie de mediu este destul de frecvent întîlnit acest fenomen.

Alta e problema atunci când se constată că fapta a fost comisă

ele ajung în stratosferă, unde, sub influența razelor ultraviolete, se descompun și eliberează atomi de clor. Acestea intră în reacție cu moleculele de ozon din atmosferă, pe care le descompun în simple molecule de oxigen. Efectul atomilor de clorură se produce sub formă de reacție în lanț. Astfel, o singură moleculă de clor poate distruge mai multe sute de molecule de ozon, formînd așa-numitele *fășii de ozon*. Gazele de freon ajung în stratosferă timp de 10-15 ani, iar reacțiile se produc într-o perioadă de timp dublă, deci consecințele vor fi sesizate doar peste 50-100 de ani. (Pentru detalii, a se vedea Igor Trofimov. *Dreptul mediului*. Chișinău, 2002, p. 10.)

de către făptuitor cu 50 de ani în urmă, atunci când avea vârsta de 12 ani, cunoscând că, potrivit art. 1406 alin. 3 CC, obligația părinților nu se stinge odată cu atingerea majoratului de către făptuitorul minor. În acest caz, vor repara prejudiciul părinții care sînt în vîrstă de 80 de ani(!), care de fapt nu mai au nicio obligație față de copii, ci invers, copiii sînt obligați la întreținerea părinților inapți de muncă, în conformitate cu dispozițiile Codului familiei³ [4, art. 80].

Astfel, observăm că norma în cauză nu va avea aplicabilitate, din cauza unor împrejurări *de fapt* și *de drept* ce fac imposibilă executarea acestor categorii de obligații. În situația similară, atunci când părinții responsabili de repararea prejudiciului cauzat de copilul lor, în momentul când acesta era minor, sînt decedați la momentul constatării prejudiciului ecologic, considerăm că titularii dreptului de creanță asupra reparării prejudiciului ecologic vor avea drept de acțiune împotriva făptuitorului însuși, iar acesta nu va executa obligația în nume propriu, ci în numele părinților, dar pe contul său, odată ce a acceptat moștenirea, datorită caracterului ei universal.

În final, reieșind din acest concurs de împrejurări, aparent dispare caracterul obiectiv al răspunderii, dacă considerăm că făptuitorul a plătit pentru fapta proprie. În realitate însă, aici caracterul obiectiv al răspunderii nu dispare, deoarece obligația de reparare a prejudiciului este executată din contul făptuitorului, dar în numele părinților, din simplul considerent că aceștia sînt obligați să răspundă pentru fapta minorului chiar dacă el a ajuns la majorat, iar această despăgubi-

³ Potrivit art. 80 alin. 1 al Codului familiei al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 1316 din 26.10.2000, „Copiii majori apți de muncă sînt obligați să-și întrețină și să-și îngrijească părinții inapți de muncă, care necesită sprijin material”.

re părinții o datorează din propria vină, ce constă în nesupravegherea și educarea necorespunzătoare a minorului. Aici observăm că minorul nu răspunde pentru fapta sa, deoarece în momentul săvîrșirii ei nu dispunea de discernămînt, ci pentru fapta părinților rezultată din neîndeplinirea corespunzătoare a obligațiilor de educare și supraveghere ce le reveneau. Astfel, minorul absolvit cîndva de răspundere datorită lipsei discernămîntului, s-a pomenit în situația în care tot el repară prejudiciul ecologic, dar în alt temei, independent de culpa sa în baza unei răspunderi obiective. Deși paradoxal, dar ținînd cont de specificitatea prejudiciului ecologic, ipotetic această situație este posibilă.

Concluzii. În consecutivitatea acestei expunerii, concluzionăm că în materie de mediu, în scopul protejării eficiente a victimei prejudiciului ecologic cauzat de minori, astăzi se cere abandonarea principiului subiectiv al răspunderii părinților în favoarea fundamentării acesteia pe principiul obiectiv. Actualmente, în literatura de specialitate [12, p. 130] se susține ideea potrivit căreia noile reglementări bazate pe teoria obiectivă vor permite consacarea unei răspunderi directe, principale și independente a părinților, distinctă de cea a părintelui minor, victima avînd posibilitatea de a se îndrepta împotriva acestora pentru obținerea integrală a despăgubirilor, fără a fi nevoită să dovedească culpabilitatea lor, chiar și în acele împrejurări în care copilul a fost lipsit de discernămîntul faptelor sale. Poziția noastră în vederea obiectivizării răspunderii părinților pentru fapta minorilor este susținută în doctrină și de alți cercetători [13, p. 81], care fac referire la legătura naturală dintre părinți și copii, în ideea generoasă de solidaritate familială.

Așadar, din contextul celor analizate mai sus, venim cu următoarele **propuneri și recomandări**

ce vizează îmbunătățirea cadrului normativ în reglementarea modului de soluționare a litigiilor care au ca obiect repararea prejudiciului ecologic:

1. Trecerea de la subiectivizarea răspunderii părinților pentru prejudiciul cauzat de minori la fundamentarea acestei categorii de răspundere pe principiul obiectiv, această obiectivizare operînd doar față de părinți.

2. Completarea cadrului normativ în vederea admiterii angajării răspunderii comune pe cote-părți a părinților (tutorilor) și a instituțiilor de învățămînt, de educație sau curative, cînd fapta prejudiciabilă se comite ca urmare a exercitării supravegherii neadecvate de către instituțiile respective și a educării necorespunzătoare de către părinți sau tutori.

3. În vederea asigurării realizării eficiente a scopului răspunderii delictuale, considerăm oportună admiterea acțiunii de regres a părinților răspunzători împotriva minorului care a cauzat un prejudiciu avînd vârsta cuprinsă între 14 și 18 ani la atingerea majoratului, cu condiția că în momentul săvîrșirii faptei acesta dispunea de discernămînt.

Recenzent:

Ștefan BELECCIU,

doctor în drept,

conferențiar universitar

Referințe bibliografice

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994, în vigoare din 27.08.1994. În: Monitorul Oficial, nr. 1 din 18.08.1994.
2. Codul civil al Republicii Moldova. Legea nr. 1107-XV din 06.06.2002. În: Monitorul Oficial, nr. 82-86 din 22 iunie 2002.
3. Comentariu la Codul civil al Republicii Moldova. Coordonatori Buruiană M., Efrim O., Eșanu N. Vol. I.
4. Codul familiei al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 1316

din 26.10.2000. În: Monitorul Oficial, nr. 47-48 din 26.04.2001.

5. Legea privind protecția mediului înconjurător, nr. 1515-XII din 16.06.1993. În: Monitorul Parlamentului, nr. 10 din 01.10.1993.

6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica aplicării legislației ce reglementează repararea daunei cauzate sănătății” nr. 9 din 23.02.1998.

7. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației ecologice în cadrul examinării cauzelor civile” nr. 3 din 25.12.2010.

8. Raportul privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova în anul 2012. Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova, Chișinău, 2012.

9. Igor Trofimov. Dreptul mediului. Chișinău, 2002.

10. Mircea Duțu. Dreptul Mediului. Ediția a III-a, București, 2010.

11. L. Pop, Ionuț-Florin Popa, S. I. Vidu. Tratat elementar de drept civil. Obligațiile. București, 2012.

12. Lacrima Rodica Boilă. Paza juridică a minorului din perspectiva fundamentării obiective a răspunderii civile delictuale a celor care exercită supravegherea lui. În: Revista „Dreptul”, nr. 6/2011.

13. C. Stătescu. Răspunderea civilă delictuală pentru fapta altei persoane. București, 2009.

REGIMUL JURIDIC AL TERENURILOR AGRICOLE

Larisa BONTEA,
magistru în drept, lector universitar

SUMMARY

The legal regime of any asset or category of goods is expressed through a series of legal regulations regarding modes general and special for acquisition of ownership of their other main real rights that may exist on their subjects of ownership and other rights main real regime respective movement of goods, protection of ownership and other real rights main termination of these rights etc.

Keywords: legal regim, farmland, property right

REZUMAT

Regimul juridic al oricărui bun sau oricărei categorii de bunuri este exprimat printr-o serie de reglementări legale privind modurile generale și specifice de dobândire a dreptului de proprietate asupra lor, alte drepturi reale principale ce pot exista asupra lor, subiectele dreptului de proprietate și celelalte drepturi reale principale, regimul circulației bunurilor respective, protecția dreptului de proprietate și a celorlalte drepturi reale principale, încetarea acestor drepturi etc.

Cuvinte-cheie: regim juridic, terenuri agricole, drept de proprietate

Introducere. O categorie distinctă de terenuri, conform art. 2 din Codul funciar al Republicii Moldova, o constituie terenurile cu destinație agricolă.

În literatura de specialitate se operează stabil cu termenul “regim juridic al terenurilor”, care este reflectat în actele normative, fără a se dezvălui însă conținutul acestei noțiuni. Conținutul noțiunii date a fost dezvăluit pentru prima dată de N.I. Krasnov, care susține că “regimul juridic al terenurilor este ordinea de apariție și dezvoltare a raporturilor sociale funciare reglementate de norme de drept, ordine ce determină statutul pământului ca obiect de reglementare juridică” [3, p. 32].

Rezultate și discuții. Regimul juridic al terenurilor cu destinație agricolă este stabilit la art. 2, 12, 13, 24, 36–40, 50, 70/1–70/5, 83–84 Cod funciar al RM, în Legea privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului, Legea cu privire la proprietate și alte acte normative.

Atunci când este vorba de regimul juridic al terenurilor, pământul trebuie analizat ca obiect al regimului juridic, de drept. Caracte-

rizînd însă terenurile ca obiect de drept, este necesar, în primul rînd, a se răspunde la întrebarea: *Cine este proprietar funciar, care este caracterul, conținutul și ordinea de exercitare a acestui drept?* Prin urmare, dreptul de proprietate funciară este unul dintre elementele de bază ale regimului juridic, care determină părțile componente și alte elemente ale acestui regim.

Terenurile cu destinație agricolă sînt declarate adecvate pentru agricultură pe baza materialelor cadastrului funciar. Terenuri cu destinație agricolă sînt terenurile atribuite producătorilor agricoli, folosite permanent în calitate de terenuri aparte, precum și terenurile atribuite în folosință provizorie în scopuri agricole și agroindustriale din componența altor categorii de terenuri (de pildă, din cadrul terenurilor din intravilanul localităților, fondului de rezervă etc.), indiferent de situarea teritorială a acestora (atît din perimetrul localităților, din intravilan, cît și din extravilan).

Divizarea terenurilor cu destinație agricolă în funcție de nivelul fertilității are nu numai importanță economică (gospodărească), ci și juridică, fapt ce determină caracte-